

BOHUMIL NOVOTNÝ:

Daň z obratu a daň přepychová.

Úvod. — I. Daň z obratu.

1. Předmět daně. — 2. Subjekt daně. — 3. Daňový základ. — Sazba. — 4. Vznik daňové povinnosti. — Nárok státu na daň. — Přesunutí daně. — 5. Paušalování daně.

II. Daň přepychová.

1. Předmět daně. — 2. Subjekt daně. — 3. Daňová sazba.

III. Společná ustanovení.

1. Daňová kontrola. — Vybírání daně. — 2. Vrácení daně. —

3. Přestupky daňové. — Součinnost.

Úvod. Daň z obratu byla zavedena v nové době nejprve v Německu a postupně pak téměř ve všech státech střední a jižní Evropy. U nás byla tato daň zavedena zákonem č. 658/1919 Sb. s platností od 1. ledna 1920 pod názvem „daň z převodu statků a z pracovních výkonů a daň přepychová“; zákon ten byl již čtyřikrát novelován (č. 321/1921 Sb., č. 268/1923 Sb., č. 246/1926 Sb. a č. 181/1929 Sb.). Dani z obratu mají býti sanovány válkou rozvrácené finance státu a finance samosprávných svazků; výnos daně činí ročně okrouhle 2½ miliardy Kč, a jest tudíž daň ta nejvýnosnější státní daní. Platnost zákona o dani z obratu končí dnem 31. prosince 1930, není však pochyby, že platnost jeho bude nadále prodloužena, ježto bez výnosu této daně jest rovnováha financí státních a samosprávných svazků tou dobou ještě neproveditelná. Svou povahou jest daň z obratu generelní daní spotřební.

I. Daň z obratu.

1. Předmět daně.

Dani z obratu jsou podrobeny:

1. úplatné tuzemské dodávky a výkony, prováděné v jakémkoliv samostatné činnosti;

2. dovoz v případech stanovených vládním nařízením nebo vyhláškou ministra financí.

Dodávkou se rozumí zpravidla úplatný převod vlastnického práva k movitým věcem hmotným nebo úplatný převod jiného práva uvedeného v § 2, které byly uskutečněny právním jednáním mezi živými. Dani podléhají nejen skutečné dodávky, nýbrž také

některé fingované dodávky; tak na př. finguje zákon dvě dodávky při obchodu komisionářském nebo finguje dodávku u t. zv. „vlastní spotřeby“, t. j. vezmou-li se bez úplaty předměty z vlastního podniku pro domácnost neb jiné nevýdělečné upotřebení nebo pro zaměstnance podnikatelovy (§ 1, odst. 5.). Ustanovením o zdanění „vlastní spotřeby“ má býti hlavně zachycena daň z vlastní spotřeby zemědělců, kteří by jinak byli daňově ve značné výhodě proti jiným vrstvám obyvatelstva, které musí platiti při nákupu potravin daň z obratu. Daňová povinnost jest nezávislá na tom, aby při dodávce byla převedena fysická držba (§ 1, odst. 2.).

K tomu, aby některá dodávka nebo výkon podléhaly dani z obratu, jest nutno:

1. aby šlo o tuzemskou dodávku nebo o tuzemský výkon. Tuzemskem podle zákona o dani z obratu se rozumí československé státní území a československá celní skladiště, i když skladiště ta leží na cizím státním území.

Za tuzemské dodávky se podle čl. 1 vl. nař. č. 247/1926 Sb. pokládají:

a) dodávky, uzavřené v tuzemsku o předmětech, které se nalézají v tuzemsku, a prováděné (splňované) v tuzemsku;

b) dodávky, uzavřené v tuzemsku o předmětech, které se nalézají v cizině, doveze-li předměty ty dodavatel nebo nabyvatel nebo z jejich příkazu osoba třetí do tuzemska;

c) dodávky, uzavřené v tuzemsku jménem a na účet cizince osobami, uvedenými v § 5, č. 2 o předmětech, které se nalézají v cizině, a prováděné (splňované) do tuzemska;

d) dodávky, uzavřené v cizině o předmětech, které se nalézají v tuzemsku, a prováděné (splňované) v tuzemsku;

e) dodávky, zprostředkované nebo prováděné (splňované) tuzemskou provozovnou (pobočkou, kanceláří nebo skladem) cizince nebo osobami, uvedenými v § 5, č. 2., o předmětech, které se nalézají v tuzemsku a prováděné (splňované) v tuzemsku,

f) dodávky, zprostředkované tuzemskou provozovnou (pobočkou, kanceláří nebo skladem) cizince o předmětech, které se nalézají v cizině, a prováděné (splňované) do tuzemska.

Za tuzemské výkony se pokládají všechny výkony, prováděné v tuzemsku nehledíc na to, jsou-li prováděny pro tuzemce či pro cizince.

2. aby dodávka nebo výkon byly provedeny zpravidla za úplaty; z této zásady jest stanovena úchylka v § 1, odst. 4 a 5, podle nichž jednak t. zv. „vlastní spotřeba“ jednak dodávky nebo výkony mezi závody a podniky téhož majetníka a mezi závody téhož podniku zásadně podléhají dani nehledíc na úplatnost.

3. aby dodávku nebo výkon prováděl někdo samostatně t. j. na vlastní vrub. Dodávky nebo výkony, které provádí osoba jsoucí ve služebním poměru (na př. úředník nebo zřízenec v obchodě), nepodléhají u této osoby dani z obratu, nýbrž daň z dodávek nebo výkonů, provedených takovou osobou, musí zaplatiti její zaměstnavatel, neboť osoba ta jednala jeho jménem a na jeho účet.

4. aby dodávka týkala se movitých věcí hmotných nebo práv, která jsou předmětem právního obchodu, ale nezapisují se do veřejných knih o věcech nemovitých, nebo aby se týkala souboru zmíněných věcí a práv (kromě nemovitostí). K dodávkám zákon výslovně čítá také pronájmy movitých věcí hmotných. K movitým věcem čítá zákon též vodu, plyn a elektrický proud. Dani podléhá též, zavazuje-li se kdo za úplatu něco dovolovati nebo trpěti, něco nekonati nebo něčeho se zříci. Prodej, pacht nebo pronájem realit nepodléhá vůbec dani z obratu.

Dovoz podléhá dani z obratu jen u toho zboží, na které byla vládním nařízením uvalena daň z obratu. Dosud byla daň z obratu uvalena na zboží, uvedené v seznamu, připojeném k vl. nař. č. 122/1925 Sb. a pozměněném vl. nař. č. 122/1927 Sb., dále pak na zboží uvedené ve vl. nař. č. 42/1927 Sb. Dovoz podléhá mimo to dani v těch případech, kdy se dováží zboží, u něhož jest daň z obratu paušalována. V těch případech, kdy dovoz podléhá dani, nezáleží na tom, dováží-li někdo cizí či svou vlastní věc.

Vývoz nepodléhá zásadně dani z obratu, prokáže-li vývozce způsobem, stanoveným v čl. 2 nebo čl. 11 vl. nař. č. 156/1924 Sb., že zboží bylo vyvezeno do ciziny.

Při obchodech komisionářských se podle výslovného ustanovení zákona předpokládají dvě dodávky, jedna mezi komitentem a komisionářem a druhá mezi komisionářem a osobou třetí; každá tato dodávka se zdaňuje úplně samostatně. Je-li pochybnost o tom, jde-li o poměr komisionářský či jednatelský, předpokládá se, že jde o poměr komisionářský, neprokáže-li poplatník opaku (§ 1, odst. 3.).

Dodávky a výkony mezi závody téhož podniku a dodávky a výkony mezi závody a podniky téhož majetníka podléhají zásadně dani: Z této zásady stanoví § 4, č. 10 úchylku v tom směru, že od daně jsou osvobozeny dodávky a výkony mezi spolusouvisícími tuzemskými závody téhož podniku a mezi spolusouvisícími tuzemskými závody a podniky téhož majetníka; osvobození toto však neplatí v těch případech, kdy jde o dodávku zboží, u něhož jest daň paušalována, leč že by vyhláška stanovila jinak. Podle čl. 3 vl. nař. č. 247/1926 Sb. se pokládají za spolusouvisící tuzemské závody téhož podniku a za spolusouvisící tuzemské závody a podniky téhož majetníka jen takové závody nebo podniky, z nichž jeden dodává druhému surovinu nebo polotovary k dalšímu zpracování nebo dodává uhlí nebo elektrický proud k potřebě provozu; závody nebo podniky, z nichž jeden dodává druhému jiné pomocné látky než uhlí nebo elektrický proud nebo provádí proň výkony, pokládají se za spolusouvisící jen tehdy, když závod nebo podnik, provádějící dodávky nebo výkony, slouží výlučně účelům závodu nebo podniku druhého. Výraz „výlučně“ jest však ministerstvem financí v praxi liberálně vykládán, takže povahu spolusouvisícího závodu nebo podniku neztrácejí ani ty závody nebo podniky, které sice nepracují pro druhý závod nebo podnik výhradně, ale které jsou pro něj činny převážně. Má-li pivovar svou sladovnu, která část sladu dodává pivovaru a část prodá jiným pivovarům, nepodléhá dodávka sladu do vlastního pivovaru dani z obratu, ježto jde o dodávku mezi spolusouvisícími tuzemskými závody téhož podniku, kdežto dodávka sladu cizím pivovarům podléhá dani.

Závodem po rozumu zákona o dani z obratu se rozumí takový oddíl podniku, který je technicky (uzavřeným pracovním pochodem) jednotným celkem, jehož činnost bývá též předmětem samostatných podniků a jehož pracovní výsledek jest předmětem trhu (§ 6, odst. 2); z této definice jest patrné, že závodem se rozumí jen takový oddíl podniku, který se zabývá výrobou zboží. Převod zboží mezi filiálkami téhož obchodního domu nebo mezi továrnou a jejím skladem nebo prodejnou nebo filiálkami nelze tudíž pokládati za dodávku, podléhající dani z obratu.

Které dodávky a výkony jsou od daně osvobozeny, stanoví § 4, č. 1—20. Z těchto osvobození jsou nejdůležitější osvobození, uvedená v č. 14, 17 a 18.

Osvobozením, uvedeným v § 4, č. 14 jest ministr financí zejména zmocněn, aby po dohodě buď s ministrem obchodu nebo zemědělství po předchozím vyslechnutí buď obchodních a živnostenských komor a státní živnostenské rady nebo zemědělské rady poskytl v případech hodných zřetele zvláštní úlevy a osvobození pro vývozní nebo dovozní podniky. Na podkladě tohoto zmocnění byly již uděleny výhody některým podnikům nebo celým průmyslovým odvětvím (na př. průmyslu textilnímu).

Podle § 4, č. 17 jsou od daně z obratu osvobozeny dodávky a výkony pro stát nebo pro takové státní podniky, které nenáleží k podnikům spravovaným podle zásad obchodního hospodaření, a to pod podmínkou, že je provádějí podnikatelé, jimž byly dodávky nebo výkony ty zadány přímo nebo prostřednictvím družstev nebo společenstev; osvobození toto však neplatí při dodávkách toho zboží, u něhož jest daň z obratu paušalována, leč že by vyhláška výslovně stanovila osvobození i pro tyto případy. Osvobození toto platí — mimo případy, kdy jde o dodávku prostřednictvím družstev nebo společenstev — jen pro jediný obrat a nevztahuje se tudíž na př. na dodávky, které dále zadal ten, komu státní dodávka byla zadána.

Podle § 4, č. 18 jsou od daně z obratu osvobozeny dodávky těm vývozcům, kteří mají bydliště nebo sídlo v tuzemsku, nepřevádí-li dodavatel na vývozce fysickou drážbu, nýbrž vyvázejí-li se předměty dodávky na účet vývozcův v nezměněném stavu do ciziny. Osvobození toto neplatí tudíž pro cizince. Osvobození toto platí dále jen tehdy, když nakoupené zboží bylo vyvezeno do ciziny v nezměněném stavu; dá-li zdejší vývozce koupené zboží před vývozem v tuzemsku ještě zušlechtiti, pak nejde o vývoz zboží v nezměněném stavu a firma, která vývozcovi prodala zboží jest povinna z této dodávky platiti daň z obratu. Není třeba, aby zboží bylo z podniku, kde je vývozce nakoupil, vyvezeno přímo do ciziny, nýbrž osvobození toto platí i tehdy, když zboží se dopraví nejdříve do některé tuzemské stanice a odtud teprve po přeložení se hned vyváží do ciziny.

Podle § 4, č. 18 jsou osvobozeny také všechny výkony, prováděné v tuzemsku prokázaně pro cizinu. Osvobození toto týká se hlavně zušlechťovacích výkonů pro cizinu, kteréžto výkony jsou od daně osvobozeny pod podmínkou, že podnik, který zde provádí

zušlechtění, prokáže způsobem, stanoveným v čl. 11 vl. nař. č. 156/1924 Sb, a vl. nař. č. 247/1926 Sb. že zušlechtěné zboží vyvezl do ciziny. Zasílá-li se zušlechtěné zboží jinému zdejšímu podniku k dalšímu zušlechtění, může i toto další zušlechtění býti osvobozeno od daně z obratu, jestliže podniky na výkonech súčasněné si vyžádají předem u ministersva financí, po případě u úřadu, jím k tomu zmocněného, stanovení průkazných podmínek pro osvobození a tyto podmínky také skutečně splní. Na př., nakoupí-li cizí firma zde dříví, toto dá pořezati do zdejší pily a řezivo pak dá zaslati do zdejší továrny k dalšímu zpracování na nábytek, jež pak vyveze.

2. Subjekt daně.

Subjektem daně z obratu jest zpravidla osoba, která dodává zboží nebo, která provádí výkon. Osoba tato může býti podnikatelem nebo nepodnikatelem.

Podnikatelem po rozumu zákona o dani z obratu jest každý, kdo provozuje samostatnou trvalou nebo občasnou výdělečnou činnost jakéhokoliv druhu. Podle výslovného ustanovení zákona se za podnikatele považují také cizinci, kteří v tuzemsku udržují provozovnu (pobočku, kancelář nebo sklad), dále pak osoby, uvedené v § 5, č. 2 a 7. Nepodnikatel a contr. jest ten, kdo jen příležitostně jest na vlastní vrub výdělečně činný. Podnikatelem jest tudíž na př. obchodník, živnostník, advokát, notář, nepodnikatelem jest na př. úředník, který příležitostně prodá svůj nábytek nebo automobil. Rozlišování toto má praktický význam jen pro placení daně, poněvadž podnikatel jest povinen platiti daň čtvrtletně, kdežto nepodnikatel musí ji platiti do 14ti dnů po ujednání dodávky nebo provedení výkonu. Podnikatelem jest i spolek a to i tehdy, když omezuje svou činnost jen na členstvo a když nemá úmyslu docílovati zisku.

Ze zásady, že subjektem daňovým jest ten, kdo provádí dodávku nebo výkon, jsou tyto hlavní úchyly:

1. Cizinci, kteří v tuzemsku udržují provozovnu (pobočku, kancelář nebo sklad), jsou povinni platiti daň i tehdy, když nedodávají sami zboží nebo když neprovádějí sami výkony, nýbrž toliko zprostředkují dodávky nebo výkony pro cizí firmu (na př. přijímá-li zdejší pobočka cizí firmy toliko objednávky a posílá je své centrále do ciziny k přímému vyřízení).

2. Osoby, které pro cizince, nemající v tuzemsku provozovny, zprostředkují dodávky jejich zboží, nalézajícího se v tuzemsku, jsou povinny platiti daň místo cizinců, pro něž zprostředkovaly dodávku; jest tudíž agent, který ze zdejšího skladu rozesílá zboží, patřící cizí firmě, povinen platiti daň z obrátu ze zboží, které dodal odběratelům cizí firmy, a sice z ceny, kterou cizí firma za zboží to ztržila, a není-li mu cena ta známa, z obecné ceny tohoto zboží.

3. Osoby, které zde pouze splňují dodávky zboží, jež patří cizinci (který zde nemá provozovny) a jež se nalézá v tuzemsku, jsou povinny platiti daň z obrátu za cizince, jemuž patří zboží, které na jeho poukaz zde dodávají; na př. dodá-li zdejší rafinerie minerálních olejů na poukaz cizí firmy, která k ní dala rafinovati surový olej, zušlechtněné rafinerské výrobky zdejším zákazníkům cizí firmy nebo zasílá-li zdejší továrna na poukaz cizí firmy, která od ní koupila zboží, zboží to zdejším zákazníkům cizí firmy (v tomto případě jest zdejší továrna povinna platiti daň dokonce dvakráte, jednou z prodeje zboží cizí firmě — ježto nejde o vývoz — a podruhé proto, že na poukaz cizí firmy rozesílá zde její zboží).

4. Osoby, které jménem a na účet cizince, jenž zde nemá provozovny, prodávají zde na pevno zboží, nalézající se v době prodeje ještě v cizině, jsou povinny platiti daň z obrátu za cizince, jemuž zboží to patří; na př. prodá-li zdejší agent jménem a na účet cizí firmy zdejšímu odběrateli zboží, které se v době uzavření dodávky ještě nalézá v Terstu a teprve pak se zašle do Československa.

5. Prodá-li nepodnikatel zboží podnikateli, jest podnikatel povinen platiti daň místo dodavatele — nepodnikatele; podnikatel jest však v tomto případě oprávněn daň si sraziti z úplaty.

Při dovozu zboží z ciziny jest povinen platiti daň, kdo předmět dováží, nebo jej k vyclení prohlásí, nebo příjemce předmětu, nehledíc na to, je-li podnikatelem či nepodnikatelem.

3. Daňový základ. — Sazba.

Základem pro vyměření daně z obrátu jest při dodávce nebo výkonu zpravidla úplata t. j. hrubá tržba. Úplatou jest podle § 9 vše, co nabyvatel musil vynaložiti, aby nabyl dodaného předmětu nebo výkonu, kromě daně, kterou podle tohoto zákona z dodávky nebo výkonu jest zapraviti. K úplatě náležejí také

výlohy za zabalení a obal a co zaplatil nabyvatel na daně nebo dávky, vybírané při dodávce nebo výkonu, a byla-li kupní cena posečkána, na úroky započítané do kupní ceny. Při dovozu jest základem pro vyměření daně úplata, a kde té není, obecná cena dováženého zboží. Cenou obecnou se rozumí cena, která se v době provedení dodávky nebo výkonu nebo v době celního odbavení obvykle platí za předměty nebo výkony stejného nebo podobného druhu v místě dodavatele nebo toho, kdo výkon provádí, nebo v místě celního odbavení, a to při dodávkách ve velkém, cena ve velkém, při dodávkách v malém, cena v malém (čl. 14 vl. nař. č. 247/1926 Sb.); k úplatě nebo k ceně se při dovozu připočítává ještě clo, výlohy dopravní ke hranici a dávky, vybírané z dovezeného zboží.

Z daňového základu mohou při tuzemské dodávce nebo při výkonu býti odečteny:

1. výlohy zasílací a pojišťovací, které dodavatel, nebo kdo výkon provádí, prokázaně hradil (t. j. platil, nejsa k tomu podle smlouvy povinen) jiným osobám za příjemce dodávky nebo výkonu, a to pod podmínkou, že výlohy ty se účtují příjemci zvláště. Zaslátelé a majetníci skladišť mohou si vyloučiti z úplaty za svůj výkon clo, daně a dávky, které státu zaplatili při celním odbavení za svého komitenta, jestliže výlohy ty komitentovi účtovali zvláště;

2. výlohy obalu a to tehdy, když dodavatel vezme obal za cenu již předem ujednanou zpět a úplata se o cenu, účtovanou za obal, zmenší;

3. slevy, povolené z úplaty;

4. rabat;

5. vrácené úplaty, t. j. částky, které po zaplacení zboží byly z důvodu storna nebo slevy poskytnuty odběrateli. Částky tyto musí býti přesně seznamenány, připojeny k daňovému přiznání a doloženy buď korespondencí nebo jinými doklady, z nichž jest patrno, že dodávka byla zrušena nebo že byla povolena sleva;

6. dávky a daně, které jest povinen platiti příjemce dodávky nebo výkonu (srv. Boh. 2972 fin.).

Kde nemůže býti daň vyměřena z úplaty (na př. „u vlastní spotřeby“), vezme se za základ daně cena obecná (čl. 14. vl. nař. č. 247/1926 Sb.).

Sazba daně z obratu při dodávkách činí zpravidla 2% úplaty

nebo ceny. Při dodávkách zemědělských výrobků (kromě plodin olejnatých, semen, chmele a ovoce cizího původu), dále při dodávkách výrobků mlýnských, pekařských, pak při dodávkách jedlých rostlinných tuků, masa a masných výrobků (kromě zvěřiny a ryb) činí daň jen 1% úplaty nebo ceny. Zemědělskými výrobky se rozumějí jednak všechny předměty zemědělské prvovýroby jak rostlinné tak živočišné v původním nezpracovaném stavu, jednak výrobky, vzniklé obvyklým zemědělským domácíým zpracováním nebo úpravou zemědělských plodin a výrobků.

Sazba daně z obratu při výkonech činí vesměs 2%.

Jaké daňové sazbě podléhá prodaný nebo dovážený předmět, takové sazbě podléhají též výlohy za zabalení a obal. Při dovozu může býti místo procentuelní sazby stanovena pevná sazba daně z obratu (§ 10, odst. 3.). Dodávají-li se za úhrnnou cenu předměty, podrobené různé daňové sazbě, vyměřuje se daň podle sazby vyšší; to platí i tehdy, dodávají-li se přepychové předměty zároveň s nepřepychovými.

4. *Vznik daňové povinnosti. — Nárok státu na daň. — Přesunutí daně.*

Vznik daňové povinnosti a nárok státu na daň mohou časově spadati do stejné doby (na př. platí-li se odebírané zboží hotově), ale nemusí vždy tak býti. Daňová povinnost vzniká zpravidla provedením dodávky nebo výkonu, kdežto nárok státu na daň lze uplatniti zpravidla teprve, když za dodávku nebo za výkon bylo zapláceno. Může se také státi, že v některém případě vznikne daňová povinnost, ale stát, že nemá vůbec nároku na daň (na př. prodá-li obchodník zboží, ale odběratel mu za ně zůstane dlužen). Placením se rozumí každé plnění, tudíž nejen placení hotovými penězi, nýbrž i dobropisem, směnkou, šekem, převzetím dluhu, postupem pohledávky a pod. Placení směnkou se podle výslovného ustanovení zákona považuje za placení hotovými; na tom ničeho nemění okolnost, že směnka se třeba později stala úpadkem dlužníka bezcennou. Ze zásady, že daňová povinnost vzniká provedením dodávky nebo výkonu a že nárok státu na daň lze uplatniti až v době placení, jsou některé úchyly, stanovené v § 11. Tak na př. u „vlastní spotřeby“ vzniká daňová povinnost v době, kdy předmět byl vzat pro vlastní spotřebu, a v téže době má také stát nárok

na daň. U poplatníků, kteří platí daň podle účtovaných cen, vzniká daňová povinnost a nárok státu na daň v době, kdy byl vydán účet. Při dovozu vzniká daňová povinnost v době, kdy bylo skončeno celní odbavení a v téže době má také stát nárok na daň; doba, kdy zboží došlo k celnímu úřadu, jest pro posouzení těchto otázek naprosto bezvýznamná. Při dodávkách a výkonech nepodnikatelů, dále pak při dodávkách osob, uvedených v § 5, č. 2. a 7., vzniká daňová povinnost v době, kdy dodávka byla ujednána nebo výkon proveden, a do téže doby spadá také nárok státu na daň.

Poněvadž daň z obratu jest svou povahou generelní daní spotřební, má daň tu nésti ze svého spotřebitel, na něhož ji má dodavatel, nebo kdo výkon provádí, přesunouti. Jest ovšem otázkou konjunktury, podaří-li se toto přesunutí. Podle § 12 může dodavatel, nebo kdo výkon provádí, buď daň zvláště účtovat příjemci dodávky nebo výkonu nebo ji zaúčtovat do prodejní ceny jako jinou svou režii. Žádá-li o to příjemce dodávky nebo výkonu, jest dodavatel, nebo kdo výkon provádí, povinen daň příjemci zvláště účtovat. Jestliže příjemce ujednal s dodavatelem pevnou cenu za koupené zboží a neujednal ničeho o tom, kdo má nésti daň z obratu, jest příjemce dodávky podle výslovného ustanovení zákona oprávněn předpokládati, že v jednotně stanovené úplatě jest už zahrnuta daň z obratu.

5. *Paušalování daně.*

Místo, aby se daň z obratu vybírala z každého jednotlivého obratu t. j. z každé jednotlivé dodávky, může se tato daň vybírat paušálně jen při jediné dodávce. Tento způsob vybírání daně může zvláštní vyhláškou naříditi ministr financí po dohodě s ministrem obchodu nebo ministrem zemědělství, když byl před tím vyslechl obchodní a živnostenské komory nebo zemědělské rady; vyhlášku takovou nutno uveřejniti ve Sbírce zákonů a nařízení. Tento způsob vybírání daně jest u nás dosti rozšířen a celá řada různých odvětví obchodních a průmyslových se dožaduje paušalování daně u zboží svého oboru. Pravidelně se paušál vybírá u zdejšího výrobce zboží, a všechny další obraty takového zboží jsou pak již prosty daně, jsouce kryty paušálem, zaplaceným u výrobce. U zboží, dováženého z ciziny, vybírá se paušál hned při celním odbavení. Podrob-

nosti paušalování stanoví vždy vyhláška. Paušál byl u nás zaveden na př. u cukru, líhu, vína, ušlechtilých pálenek, masa, mouky a mlýnských výrobků atd. Sazba paušálu stanoví se ve výši, odpovídající dani z obratu, kterou by finanční správa při pravidelném způsobu zdanění zboží obdržela.

II. D a ň p ř e p y c h o v á.

1. *Předmět daně.*

Pro daň přepychovou platí podpůrně veškerá ustanovení, týkající se daně z obratu, pokud ustanovení ta nejsou v rozporu s ustanoveními o dani přepychové.

Právě tak jako předmětem daně z obratu tak i předmětem daně přepychové jsou zpravidla úplatné tuzemské dodávky nebo výkony, prováděné v jakékoliv samostatné činnosti a to dodávky těch předmětů a ty výkony, které jsou uvedeny ve zvláštním seznamu přepychových předmětů a výkonů. U každého předmětu, uvedeného v seznamu, stanoví seznam, kde se předmět ten zdaňuje, zda hned u výrobce (t. j. toho, kdo předmět ten ve svém podniku vyrobil nebo si jej dal vyrobiti u jiného podnikatele) či až v drobném prodeji (t. j. tehdy, kdy zboží přechází na konsumenta) či jen při dovozu. Zdaňuje-li se některý předmět u výrobce, jest výrobce povinen z dodávky takového předmětu zaplatiti po prodeji přepychovou daň, a všechny další dodávky takového předmětu podléhají pak už jen dani z obratu. Zdaňuje-li se některý předmět až v drobném prodeji, podléhají dodávky takového předmětu obchodníkům nebo živnostníkům, kteří se zabývají prodejem právě toho druhu zboží, jen 2%ní snížené přepychové dani (která nahrazuje vlastně daň z obratu), a teprve dodávka, při níž zboží přechází s obchodníka na konsumenta, podléhá přepychové dani; z dodávky zmíněnému obchodníkovi nebo živnostníkovi jest dodavatel oprávněn odvésti jen 2%ní sníženou přepychovou daň tehdy, když se mu odběratel vykázal úředním vysvědčením okresního politického úřadu, že se zabývá prodejem takového zboží v nezměněném stavu, a když mimo to mu odběratel odevzdal osvědčení, v němž uvede, mnoho-li a jaké zboží od něho nakoupil.

Aby zboží, vyrobené v tuzemsku a zdaňované u výrobce nebo v drobném prodeji, nebylo na tom daňově hůře než zboží k nám dovážené, vybírá se z veškerého přepychového zboží, dováženého

z ciziny daň přepychová hned při celním odbavení, nehledíc na to, zdaňuje-li se zboží to podle seznamu u výrobce nebo v drobném prodeji či pouze při dovozu. Výjimečně nevybírá se z dováženého zboží plná přepychová daň, nýbrž jen 2%ní snížená přepychová daň a to tehdy, když se sem dováží zboží, zdaňované v drobném prodeji, a když zdejší odběratel se vykázal celnímu úřadu hned při celním odbavení shora zmíněným úředním vysvědčením, že obchoduje zbožím právě toho druhu, jaké dováží; 10%ní daň přepychovou z takového zboží odvede obchodník teprve potom, až zboží to prodá konsumentovi. Prodá-li dovozce zboží, zdaňované v drobném prodeji, dalšímu obchodníkovi, jest povinen z takové dodávky odvésti také jen 2%ní sníženou přepychovou daň, obdrží-li od kupujícího úřední vysvědčení a osvědčení.

Rozdíl mezi daní z obratu a daní přepychovou jest ten, že daň přepychová se platí zpravidla jen jednou (buď při dovozu nebo u výrobce nebo v drobném prodeji), kdežto daň z obratu se platí tolikrát, kolikrát se zboží prodává.

Kdy dodávané přepychové předměty jsou úplně od daně přepychové osvobozeny nebo kdy podléhají jen 2%ní snížené přepychové dani, stanoví §§ 27 a 28.

2. Subjekt daně.

Subjektem daně u dodávek přepychových předmětů, zdaňovaných podle seznamu u výrobce, jest výrobce a u dodávek přepychových předmětů, zdaňovaných podle seznamu v drobném prodeji, dodavatel, který předmět prodává spotřebiteli. U přepychových výkonů jest subjektem daňovým, kdo výkon provádí. Při dovozu přepychových předmětů jest subjektem daňovým, kdo předmět dováží, nebo jej k vycení prohlásí, nebo příjemce předmětu, nehledíc na to, je-li podnikatelem či nepodnikatelem a dováží-li vlastní či cizí věc.

3. Daňová sazba.

Pro přepychovou daň jsou zavedeny tři sazby: 12%ní, 10%ní a 2%ní. Sazba 12%ní a 10%ní jsou pravidelné sazby, kdežto sazba 2%ní jest t. zv. snížená přepychová daň, která vlastně nahraňuje daň z obratu. Sazba 12%ní se vybírá jednak při dodávkách předmětů, které se zdaňují podle seznamu u výrobce, jednak při dovozu

všech přepychových předmětů, ať se předměty ty zdaňují podle seznamu pouze při dovozu nebo u výrobce nebo v drobném prodeji. Sazba 10%ní se vybírá při dodávkách předmětů, které se zdaňují podle seznamu v drobném prodeji, dále pak z přepychových výkonů, při dodávkách z dražeb a z dodávek nepodnikatelů.

Jako daň z obratu tak i daň přepychová se zpravidla vybírá z úplaty za dodávku nebo výkon. Výlohy za obal podléhají též daňové sazbě jako dodávaný nebo dovážený předmět, jestliže podle obchodních zvyklostí se považuje obal za jednotný celek s dodávaným nebo dováženým předmětem; jinak výlohy ty podléhají jen dani z obratu.

III. Společná ustanovení.

1. Daňová kontrola. — Vybírání daně.

Aby byla umožněna kontrola daně z obratu a daně přepychové, jest každý podnikatel povinen ohlásiti svůj podnik jakož i každou jeho provozovnu příslušnému finančnímu úřadu I. stolice (v Čechách, na Moravě a ve Slezsku berní správě, na Slovensku a Podkarpatské Rusi finančnímu ředitelství nebo jeho exposituře), a to do 14ti dnů po zahájení podniku nebo provozovny.

Daň z obratu i daň přepychová se vyměřují zpravidla ze souhrnu úplat, přijatých v kalendářním roce; výjimka z této zásady jest u cizinců, kteří zde meškají přechodně. U těchto osob se daň vyměřuje z jejich měsíční tržby, případně z tržby za dobu ještě kratší netrvala-li jejich činnost v tuzemsku celý měsíc. Při dovozu se daň vyměřuje v každém jednotlivém případě zvláště.

Poplatníku může býti na jeho žádost dovoleno, aby místo přijatých úplat zdaňoval ceny, účtované za dodávky nebo výkony, nehledíc na to, byly-li zaplacený či nikoliv; byla-li dodávka, na kterou byl vydán účet, ještě před provedením zrušena, nebo byla-li povolena sleva, není poplatník povinen ze zrušené dodávky nebo z povolené slevy platiti daň z obratu. Rovněž není zmíněný poplatník povinen platiti daň z těch účtovaných částek, které se úpadkem nebo vyrovnáním jeho odběratelů staly nedobytnými.

K cíli kontroly daně z obratu nejsou podnikatelé povinni vésti nějaké záznamy; jen tehdy, když jde o paušalovanou daň, jsou osoby povinné platiti paušál, nuceny vésti zvláštní daňový záznam, leč že by vyhláškou o paušalování byly výslovně zproštěny

této povinnosti. K cíli kontroly daně přepychové jsou povinni výrobci přepychových předmětů vésti „knihu daňovou“ a „zásobník“; tytéž dva záznamy musí vésti také obchodníci, kteří prodávají přepychové předměty, zdaňované v drobném prodeji.

Odvádění daně z obratu a daně přepychové jest různé podle toho, jde-li o dodávky a výkony podnikatelů, či dodávky a výkony nepodnikatelů. Podnikatelé jsou povinni platiti daň ve čtvrtletních splátkách a to vždy do šesti neděl po uplynutí každého kalendářního čtvrtletí; nezaplatí-li čtvrtletní daňovou splátku vůbec nebo správně nebo včas, mohou býti potrestáni pořádkovou pokutou. Pokutu tu lze nyní uložit jen tehdy, když předem podnikateli ní bylo pohroženo. Mimo to podnikatel, který nezaplatil čtvrtletní daňovou splátku, musí platiti z dlužné daně zákonné úroky z prodlení.

Každý poplatník jest povinen podati zpravidla jednou ročně v měsíci lednu finančnímu úřadu I. stolice daňové přiznání. Je-li povinen platiti jak daň z obratu tak daň přepychovou, jest povinen podati dvě přiznání, jedno pro daň z obratu a druhé pro daň přepychovou. Pro přiznání jsou zavedeny zvláštní tiskopisy. Nepodá-li poplatník přiznání nejdéle do 14. února, zvýší se mu předepsaná daň o 5% (§ 17, odst. 6). Nepodá-li poplatník daňové přiznání vůbec nebo podá-li sice přiznání, zdá-li se však toto býti úřadu důvodně nesprávným, jest úřad povinen poplatníka vyzvati, aby přiznání podal nebo aby své údaje prokázal nebo podal potřebné vysvětlení a zároveň mu pohroziti, že jeho tržba bude stanovena odhadem, nevyhoví-li úřednímu vyzvání. Neuposlechne-li poplatník tohoto vyzvání, stihnou ho následky kontumační a úřad může mu pak vyměřiti daň podle pomůcek, které má po ruce; proti takto stanovenému daňovému základu nemůže si pak poplatník stěžovati.

Nepodnikatel jest povinen daň odvésti z každé jednotlivé dodávky nebo z každého výkonu a to do 14 dnů po ujednání dodávky nebo po provedení výkonu.

2. Vrácení daně.

Vyveze-li tuzemský podnikatel předmět, který zde nakoupil, v nezměněném stavu do ciziny, má podle § 22 nárok na vrácení daně z obratu, která státu byla zaplacená z posledního tuzemského obratu vyvezeného zboží; rovněž tak má tuzemský podnikatel

nárok na vrácení daně, kterou zaplatil při dovozu předmětu, jež pak vyvezl v nezměněném stavu do ciziny. Nárok na vrácení daně nemá však tuzemský podnikatel, který koupil zboží, dal je zušlechtit, a teprve pak je vyvezl do ciziny, neboť v tomto případě nejde o vývoz zboží v nezměněném stavu; rovněž nemá nárok na vrácení daně ten tuzemský podnikatel, který koupeného předmětu upotřebil k zpracování na jiný předmět nebo ho použil jako součástky k zhotovení jiného předmětu nebo jako obalu nebo ho v tuzemsku již použil. V těch případech, kde jest daň paušalována, může vyhláškou o paušalování býti nárok na vrácení daně buď úplně odstraněn nebo omezen. Žádost za vrácení nutno podati do jednoho roku po vývozu; lhůta tato jest preklusivní. Jakých dokladů jest třeba k uplatnění nároku na vrácení daně, stanoví čl. 35 vl. nař. č. 156/1924 Sb.

Daň přepychovou lze vrátiti za týchž podmínek, za nichž se vrací daň z obratu. Mimo to lze vrátiti přepychovou daň ještě v případech, stanovených v § 38, a sice:

1. Nabyli-li podnikatel přepychového předmětu, aby jej dále zpracoval na jiný přepychový předmět;

2. nabyli-li přepychového předmětu stát nebo státní podnik, který nenáleží k podnikům spravovaným podle zásad obchodního hospodaření, nebo nabyli-li někdo přepychového předmětu ve veřejném zájmu;

3. byli-li přepychový předmět, z něhož už byla zaplácena přepychová daň u výrobce neb při dovozu, živelní nebo jinou neodvratnou pohromou bez viny majetníka zničen nebo poškozen tou měrou, že přepychovou daň nelze přesunouti na odběratele. Podrobnosti o tom stanoví zmíněné zákonné ustanovení a čl. 40—42 vl. nař. č. 156/1924 Sb.

Byla-li nevyměřená daň zaplácena omylem, může kdo ji zaplatil, žádati za její vrácení do jednoho roku po zaplacení (§ 22. odst. 4); byla-li daň již vyměřena a nabyli-li její předpis právní moci, nelze se na podkladě tohoto zákonného ustanovení domáhati vrácení daně.

3. Přestupky daňové. — Součinnost.

O přestupcích daňových jedná § 41, který rozlišuje tři druhy přestupků: Zkrácení daně, zatajení daně a ohrožení daně.

Definice přestupku „zkrácení daně“ a „zatajení daně“ kryje se celkem s definicí přestupku „zkrácení daně“ podle zákona o daních přímých. Podmínkou trestnosti u těchto dvou přestupků jest, aby pachatel jednal nebo něčeho opominul ve zlém úmyslu (dolus). Přestupek „ohrožení daně“ jest zvláštním přestupkem, stanoveným zákonem o dani z obratu; aby pachatel mohl býti pro tento přestupek potrestán, musí mu býti prokázáno, že jednal nebo něčeho opominul z hrubé nedbalosti (culpa lata). Tresty na tyto přestupky stanoví § 42, který jedná také o tom, které úřady jsou příslušny ku provedení trestního řízení. Od trestního řízení může býti na žádost pachatele upuštěno, jestliže o to průběhem trestního řízení zažádá a projeví ochotu zaplatiti jak zkrácenou daň tak přiměřenou upouštěcí částku jakožto pokutu; výši této pokuty stanoví úřad, provádějící trestní řízení. Podmínkou upouštěcího řízení jest, že poplatník musí se bezvýhradně vzdáti všech dalších opravných prostředků, a zaplatiti hned zkrácenou daň a stanovenou pokutu. Upouštěcí řízení má ten význam, že na pachatele se hledí se stanoviska daňově-trestního tak, jako by se byl přestupku nebyl vůbec dopustil.

Aby bylo usnadněno provádění zákona, jsou podle § 46 všechny veřejné úřady a ústavy, jakož i sdružení podnikatelů povinny poskytnouti státním úřadům každou pomoc při ukládání a vymáhání daně a provádění dozoru.

LITERATURA.

- Engliš: Daň z převodu statků a z pracovních výkonů a daň přepychová 1919.
 Freudenfeld: Die Steuer von Güterübertragungen und Arbeitsleistungen und die Luxussteuer 1919.
 Novotný a Fein: Daň z obratu a přepychová daň 1921.
 Chochole: Umsatz- und Luxussteuer 1923.
 Novotný: Daň z obratu a daň přepychová 1923 a 1926.
 Drachovský: Přehled fin. hosp.
 Kurfürst: Daně z obratu 1929.